

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در بخش رسانه و ارتباطات جمعی

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، حدود ۳،۳۸۱ میلیارد تومان برای فصل رسانه در نظر گرفته شده است. این مبلغ حدود ۲۵ درصد از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری است. کل اعتبارات برنامه‌های فصل رسانه (جاری و عمرانی) نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹، ۳۸ درصد و اعتبارات هزینه‌ای و عمرانی برنامه‌های حوزه رسانه در این لایحه نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹ به ترتیب ۳۷ و ۵۹ درصد افزایش یافت. (صفحه ۱)

این گزارش توسط مرکز پژوهش‌های مجلس در دی‌ماه ۱۳۹۹ تهیه شده است.

جدول ۱. سهم هر کدام از دستگاه‌ها از اعتبارات فصل رسانه

دستگاه فصل

درصد از فصل

صدا و سیما

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

۱۰.۴۶.

خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران (ایرنا)

۵.۱۷

شورای نظارت بر صدا و سیما

۰.۲۵

خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)

۰.۰۱۵

کتابخانه آیت ا... مرعشی نجفی

۰.۰۲

تحلیل برنامه‌های ذیل فصل رسانه

اعتبار برنامه انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی

این برنامه برای نخستین بار در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ با اعتباری معادل ۱۳ میلیارد تومان به برنامه‌های فصل رسانه افزوده شد. این بودجه عیناً در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ بدون رشد تکرار شد، در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبارات این برنامه به مبلغ ۱۵ میلیارد تومان و در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ با رشد ۴۶ درصدی به میزان ۲۲ میلیارد تومان رسید. حال در برآورد سال ۱۴۰۰ با رشد ۳۶ درصدی این مبلغ به ۳۰ میلیارد تومان رسید. (صفحه ۴) این سیاست از نظر قطع وابستگی بودجه این نهاد به تأمین‌کنندگان غیرعمومی و در نتیجه عدم تأثیرپذیری از حامیان مالی مثبت ارزیابی شده و از منظر شفافیت بودجه و امکان نظارت‌پذیری نیز حائز اهمیت است لکن از نقطه نظر تشویق دولت به حمایت از مطبوعات نقطه منفی به حساب می‌آید. (صفحه ۴) نکته منفی دیگر اینکه امکان عدم کنترل هزینه‌های این برنامه نیز وجود دارد چون ممکن است نهاد فوق طرح‌های توسعه‌ای غیرضروری تعریف کرده و به تبع حجم و بودجه آن نیز هرساله افزایش یابد. چنانکه از ابتدای تعریف این برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ تاکنون رشدی حدود ۲۳۰ درصدی داشته است. (صفحه ۵)

جبران نسبی کاهش قابل توجه اعتبارات برنامه «ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت فرهنگی دیجیتال» اعتبارات این برنامه در بودجه سال ۱۳۹۹، نسبت به قانون سال ۱۳۹۸، حدود ۱۷ درصد کاهش یافت. کاهشی که در سال گذشته با توجه به رشد استفاده شهروندان از رسانه‌های اجتماعی دیجیتال و افزایش آسیب‌های فرهنگی اجتماعی آنها جای تأمل داشت. حالا این برنامه در لایحه امسال با رشد ۵۶ درصدی مواجه شده که بالاترین رقم افزایش اعتبارات هزینه‌ای در فصل رسانه است و این نکته‌ای مثبت است. در عین حال باید گفت گرچه در بودجه امسال افزایش قابل توجهی برای این برنامه مدنظر است، اما کماکان جبران کاهش بودجه سال گذشته را نمی‌کند. (صفحه ۵)

تحلیل لایحه بودجه در خصوص دستگاه‌های رسانه‌ای

-افزایش ۳۸ درصدی بودجه عمومی صداوسیما: اعتبارات هزینه‌ای این سازمان در لایحه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون سال ۱۳۹۹، حدود ۳۷ درصد افزایش پیدا کرده و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز حدود ۵۹ درصد افزایش یافته است. به‌طورکلی بودجه این سازمان در ردیف ۲۸۳۵۰۰ حدود ۳۸ درصد افزایش یافته است. (صفحه ۶)

-عدم انجام تکلیف قانونی نسبت به ماده (۹۳) قانون برنامه ششم: به‌موجب ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف بوده از ابتدای اجرای قانون برنامه در قالب بودجه سنواتی، سهم خود را در تأمین بودجه سازمان صداوسیما حداقل به میزان هفت‌دهم درصد بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد. منابع بودجه عمومی دولت بر اساس لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۹۳۰ هزار میلیارد تومان است که طبق ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه حداقل کمک دولت به سازمان معادل ۶،۵۰۸ میلیارد تومان خواهد شد. در حال حاضر مجموع اعتبارات پیش‌بینی‌شده اعم از اعتبارات هزینه‌ای، عمرانی و با فرض جبران مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو از محل منابع بودجه عمومی کشور با احتساب هر یورو ۱۳ هزار تومان، (هرچند که بر اساس نرخ فعلی سامانه نیما و سنا این نرخ برای هر یورو بالغ بر ۳۰ هزار تومان است) معادل ۴،۷۸۵ میلیارد تومان است که با این حساب میزان کسری بودجه سازمان نسبت به ۷ / ۰ درصد مبلغ ۱،۷۲۳ میلیارد تومان خواهد بود و دولت به تکلیف خود عمل نکرده است. (صفحه ۶)

افزایش ۳۰ درصدی سقف درآمد اختصاصی: در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۲،۸۵۰ میلیارد تومان اعتبار به‌عنوان درآمد اختصاصی برای سازمان صداوسیما پیش‌بینی‌شده که این مبلغ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹، ۶۵۰ میلیارد تومان افزایش نشان می‌دهد. با احتساب درآمد اختصاصی فوق مجموع اعتبار پیش‌بینی‌شده برای این سازمان در لایحه بودجه سال آتی با فرض جبران مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو، ۷،۶۳۵ میلیارد تومان است. شایان توجه است سهم درآمد اختصاصی از مجموع اعتبارات صداوسیما حدود ۵ / ۳۷ درصد است که این موضوع نگرانی از بابت رواج مصرف‌گرایی، فاصله گرفتن از مأموریت‌ها و رسالت‌های صداوسیما، حرکت به سمت کالایی شدن مخاطب و لطمه به اعتماد عمومی نسبت به سازمان را به دنبال داشته و بیم تبدیل شدن این سازمان به یک بنگاه تبلیغاتی اقتصادی سودآور را تشدید خواهد کرد. (صفحه ۶ و ۷)

رشد ۴۰ درصدی بودجه خبرگزاری جمهوری اسلامی

اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، ۴۰،۵ درصد رشد داشته است. اعتبارات خبرگزاری جمهوری اسلامی ۵،۱۷ درصد کل اعتبارات برنامه‌های حوزه رسانه است. (صفحه ۷)

افزایش ۴۳ درصدی بودجه شورای نظارت بر صداوسیما

در مجموع بودجه این شورا حدود ۴۳ درصد افزایش را نشان می‌دهد. این بیشترین میزان افزایش بودجه در میان دستگاه‌هایی است که اعتبار خود را از فصل رسانه دریافت می‌کنند. (صفحه ۷)

رشد ۴۲،۵ درصدی بودجه خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)

در مجموع کل بودجه این خبرگزاری حدود ۴۲.۵ درصد رشد پیدا کرده است. (صفحه ۷)

تحلیل کلی اعتبارات دستگاهها

حدود ۹۳ درصد اعتبارات فصل رسانه هزینه‌ای و ۷ درصد آن عمرانی است. با توجه به ضرورت تقویت زیرساخت‌ها و جنبه فنی کار رسانه‌ای، پیشنهاد می‌شود تناسب میان بودجه هزینه‌ای و عمرانی مدنظر قرار گیرد. موضوع دیگر نگرانی‌های فرهنگی و اقتصادی کارشناسان فرهنگی و اقتصادی درباره برآورد صورت گرفته برای تبلیغات بازرگانی صداوسیما است. (صفحه ۸)

خلأها و کاستی‌های برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مطابق با الزامات قانونی اسناد بالادستی

ماده (۹۳) قانون برنامه ششم توسعه

دولت مکلف است از ابتدای اجرای قانون برنامه در قالب بودجه سنواتی، سهم خود را در تأمین بودجه سازمان صداوسیما حداقل به میزان هفت‌دهم درصد بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ درصد فوق از بودجه عمومی دولت معادل ۶.۵۰۸ میلیارد تومان خواهد شد. در حالی که مجموع کمک دولت (در ردیف اصلی و با فرض جبران مبلغ ۱۵۰ میلیون یورو از محل منابع بودجه عمومی کشور) به صداوسیما در این لایحه ۴.۷۸۵ میلیارد تومان است که نسبت به تکلیف دولت حداقل ۱.۷۲۳ میلیارد تومان کسری دارد. (صفحه ۸)

بند (چ) ماده (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

اگرچه دربند (۳۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بستر مناسبی برای افزایش منابع مالی سازمان صداوسیما از محل بودجه عمومی دولت ایجاد شده و آیین‌نامه اجرایی این بند، توسط چندین دستگاه تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران رسیده است و تا زمان تصویب قانون بودجه سال ۱۳۹۹ معادل ۱.۶۸۴ میلیارد ریال اعتبار به مرحله عقد قرارداد با دستگاه‌های اجرایی نیز رسیده است با وجود این، در مورد تحقق اعتبارات پیش‌بینی‌شده در این بند اتفاق نظر وجود ندارد و به همین دلیل بوده که تاکنون تنها ۹ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان از طریق ۱۶ دستگاه اجرایی به حساب صداوسیما واریز شده است و الباقی در مرحله عقد قرارداد متوقف شده است. (صفحه ۱۲)

خلأ قانونی برای الزام وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به آموزش روزنامه‌نگاری بحران

تعداد روزنامه‌نگاران درگیر در بحران‌ها و حوادث کشور در رسانه‌های مکتوب و خبرگزاری‌ها و رسانه‌های دیجیتال اصلی کشور که مولد و تأثیرگذار هستند در کشور حدود ۵۰۰ نفر برآورد می‌شود. بر این اساس هزینه برگزاری این دوره‌ها، طی یک سال ۲۵ میلیارد ریال برآورد می‌شود که از محل اعطای مجوز برداشت از یارانه مطبوعات قابل

تأمین است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۲۵۰ میلیارد تومان بابت حمایت و ارتقای مطبوعات پیش‌بینی شده است. اساساً نباید یارانه حمایت و ارتقای مطبوعات، صرفاً برای گرداندن امور جاری آنها صرف شود. در واقع توجه به جنبه ارتقا نیز مهم است و حتی یکی از آموزش‌ها می‌تواند آموزش‌های مرتبط با اقتصاد روزنامه‌نگاری و شیوه‌های نوین کسب درآمد باشد. (صفحه ۱۳)